

2. Muskhelishvili D. et al. History of Georgia Vol. 1, - from ancient times until the adoption of Christianity. Tbilisi, 2010.
3. ნემსაძე თ. „პაროდონტიტების მიკროეკოლოგია. საკანდიდატო დისერტაცია, თბილისი, 2005.

The connection of stomatological diseases with the social-ecological condition of the country's population
T. Adeishvili, Kh. Davarashvili, T. Zhvitiashvili
Akaki Tsereteli state University
Academy of Ecological Sciences of Georgia
SUMMARY

The prevalence, frequency and intensity of oral diseases are discussed and their contributing factors are climatic – geographical, socio-economical and political – ecological circumstances.

Key words: caries, climate, flora, fauna, population, parodontium, relief; epidemiology.

ვირუსები – გრიპი - პრევენცია

თენგიზ ჟვითიაშვილი, ხათუნა დავარაშვილი, ოთარ ჟვითიაშვილი
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
საქართველოს ეკოლოგიურ მეცნიერებათა აკადემია

აბსტრაქტი: ვირუსი (ლათ. Virus - შხამი) სიცოცხლის არაუჯრედული ფორმა, რომელსაც შეუძლია შეიჭრას უჯრედში და გამრავლდეს მხოლოდ მის შიგნით. ბუნებაში ვირუსები გავრცელებულია ყველგან და აზიანებს ორგანიზმის ყველა უჯრედს. ვირუსები შეიცავენ ერთი ტიპის ნუკლეინის მჟავას, დნმ-ს ან რნმ-ს. ვირუსებს არ აქვთ ცილის მასინთეზირებელი საკუთარი სისტემა.

როდესაც ვირუსები უჯრედში იჭრებიან სწრაფად გამრავლებას იწყებენ და მასპინძელს ანადგურებენ. ადამიანის ვირუსული დაავადებებია: გრიპი, წითელა, ჩუტყვავილა, პოლიომიელიტი, შიდსი, ჰეპატიტი და სხვა.

არსებობს ორი სახის ვირუსი: 1. აქტიური. სწრაფად იწყებს მოქმედებას და სიმპტომები მაშინვე გამოვლინდება (მაგ.: გრიპის, სურდოს, წითელას და ა.შ.) და 2. ლატენტური. მხოლოდ გარკვეულ პირობებში მრავლდება და წლების შემდეგ იწყებს მოქმედებას და სიმპტომების გამოვლენას (მაგ.: შიდსი, C ჰეპატიტი და სხვა). არსებობს გრიპის ვირუსის A, B და C ტიპები. გრიპის ვირუსი ძალზე ცვალებადია - გენეტიკურ კოდს მუდმივად იცვლის. გადატანილი გრიპის შემდეგ გამომუშავებული იმუნიტეტი შეცვლილ ვირუსს წინააღმდეგობას ვერ უწევს. ამიტომ გრიპი ადამიანს იმდენჯერმე შეიძლება დაემართოს, რამდენჯერაც ვირუსის ახალ შტამთან ექნება კონტაქტი.

გრიპი ჰაერწვეთოვანი ინფექციაა, ანუ ჰაერის საშუალებით ვრცელდება. გრიპის დამახასიათებელი ნიშნები ორგანიზმში ვირუსის შეჭრიდან 12-48 საათში ვლინდება. დაავადება უმეტესად მწვავედ იწყება შემცივნებით, ტემპერატურის მომატებით 39-

40⁰-მდე. აღინიშნება კუნთების ტკივილი, ძლიერი საერთო სისუსტე, ცხელება. გრიპის დროს ასევე მოსალოდნელია გართულებები ნერვული სისტემის მხრივ: მენინგოცეფალიტი, პოლინევრიტი, რადიკულიტი და სხვა.

გრიპის ერთ-ერთი სახიფათო გართულებაა ფილტვების ანთება - პნევმონია. მოზარდებში პნევმონიას უმთავრესად ბაქტერია იწვევს, თუმცა ანთება შესაძლოა ვირუსმაც გამოიწვიოს (ეს შეიძლება იყოს ციტომეგალოვირუსის ან ჰერპესის ვირუსის გააქტიურების შედეგი). პნევმონიის განვითარებას ხელს უწყობს ალკოჰოლიზმი, სუსტი იმუნიტეტი, ნარკოტიკების ინტენსიური მოხმარება, თამბაქოს მოწევა.

გრიპის სეზონური ეპიდემია ყოველწლიურად 3-5 მლნ მძიმე შემთხვევას იწვევს მსოფლიოში.

გრიპის პროფილაქტიკა: ავადმყოფი უნდა ერიდებოდეს საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილებს. დაავადებულთან კონტაქტისას საჭიროა ნიღბის გამოყენება. ავადმყოფის ოთახი უნდა ნიავედებოდეს და ე. წ. სველი წესით დალაგდეს. თუ ადამიანს რომელიმე ქრონიკული დაავადება აქვს (დიაბეტი, გულის მანკი, ეპილეფსია) რეკომენდირებულია გრიპის პროფილაქტიკური აცრების გაკეთება.

მკურნალობა: შედეგიანია ინჰალაცია სოდიანი წყლით ან ევკალიპტის ნაყენით. სიცხის დამწვევი პრეპარატების გამოყენება მიზანშეწონილი არ არის, დადგენილია, რომ, ვირუსს სისხლში სწორედ მაღალი ტემპერატურა ანადგურებს, თუმცა საჭიროების შემთხვევაში იყენებენ პარაცეტამოლის შემცველ პრეპარატებს, სიროფის, ტაბლეტების ან სანთლების სახით. გრიპის დროს აუცილებელია დიდი რაოდენობით სითხის მიღება. ავადმყოფმა დღის განმავლობაში 2-3 ლიტრი სითხე (კომპოტი, მინერალური წყალი, ჩაი ჟოლოს მურაბით) უნდა მიიღოს. კარგი იქნება თუ ავადმყოფი ღლიმონიან ჩაის მიიღებს. ის გარკვეულ ანტიბაქტერიულ ზემოქმედებას ახდენს. ასევე რეკომენდირებულია C ვიტამინის აბების მიღება.

1997 წელს გრიპის ვირუსის ახალმა შტამმა H5N1-მა, რომელიც გავრცელებული იყო ქათმებში, გადალახა სახეობრივი ბარიერი და ჰონკონგში გამოიწვია ადამიანის დაავადება. ადამიანზე ქათმის გრიპის გადაცემა ხდება ფრინველის ნერწყვის, გამონაყოფების მეშვეობით.

ვირუსის გადაცემა არ ხდება მომზადებული ფრინველის ხორცის მირთმევით, რადგან საკმარისი თერმული დამუშავებისას ქათმის გრიპის ვირუსი იღუპება. ქათმის გრიპის მიმართ ადამიანის იმუნური სისტემა დაუცველია, რის გამოც ლეტალობა მაღალია. ქათმის გრიპის ძირითადი ნიშნებია: მაღალი ტემპერატურა, კუნთების ტკივილი, ხშირად ვითარდება პნევმონია.

ღორის გრიპი პირველად დაფიქსირდა აშშ-ში, 2009 წლის აპრილში A(H1N1)-ის სიმპტომებია: ცხელება, ხველა,ყელის ტკივილი, კუნთებისა და სახსრების ტკივილი, შემცივნება, საერთო სისუსტე, ზოგჯერ დიარეა და პირღებინება. ისევე როგორც სეზონური გრიპისას, დაავადებას თან ახასიათებს მძიმე მიმდინარეობა და გარდაცვალება, დაავადებათა კონტროლის ეროვნული ცენტრის მონაცემებით ღორის გრიპით საქართველოში 28 ადამიანი გარდაიცვალა (2010 წლის მონაცემები).

გამოყენებული ლიტერატურა

1. ბურდილაძე ლამარა, გამყრელიძე თინათინ, ბიოლოგიურ ტერმინთა მოკლე განმარტებითი ლექსიკონი, გამომცემლობა „საქართველოს მაცნე“, თბილისი, 2006 წ.
2. გაბელაშვილი-ბრეგაძე მანონი, მიკრობიოლოგია, ქუთაისი, 2009 წ.
3. ბევრლი მაკმილანი. ადამიანის სხეულის ილუსტრირებული ატლასი, გამომცემლობა პალიტრა.
4. მუხიგული მია, ინფექციური და პარაზიტული დაავადებები (დიდი საოჯახო სამედიცინო ენციკლოპედია), გამომცემლობა პალიტრა I, თბილისი, 2013 წ.

საიტები:

1. <https://ka.wikipedia>
2. <https://mkurnali.ge/daavadebebi> - mkurnaloba/infeqciuri/;
3. Intermedia.ge
4. NCDC.ge

Viruses - Flu - Prevention

Tengiz Zhvitiashvili, Khatuna Davarashvili, Otar Zhvitiashvili

Summary

Virus (lat. Virus - poison) is a non-cellular form of life that can invade a cell and reproduce only inside it. Viruses are ubiquitous in nature and infect all cells of the body.

პირის ღრუს მდგომარეობის კავშირი გულ-სისხლძარღვთა გართულებებთან და შაქრიან დიაბეტთან

ნ. ბერძენიშვილი, თ. ჟვითიაშვილი, ხ. დავარაშვილი, ნ. ადეიშვილი

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
საქართველოს ეკოლოგიურ მეცნიერებათა აკადემია

აბსტრაქტი. შაქრიანი დიაბეტი მნიშვნელოვანი ფაქტორია პაროდონტის დაავადების განვითარებაში და ხშირად პაროდონტის ანთეზა ამ დაავადების გამოვლენის წინაპირობაა. ასევე დადასტურებულია კავშირი პირის ღრუსა და სისტემურ დაავადებებს, კერძოდ კარდიო-ვასკულარულ დაავადებას, პნევმონიასა და რევმატოიდულ ართრიტს შორის.

საკვანძო სიტყვები: დიაბეტი, გინგივიტი, პარადონტიტი, კანდიდოზი, ქსეროსტომია, პაროდონტი, გლუკოზა, ბაქტერია, ოსტეოპოროზი.

1. XX საუკუნის მეორე ნახევარში ცნობილი გახდა, რომ დიაბეტი პირის ღრუში იწვევს გარკვეულ ცვლილებებს, კერძოდ, როგორცაა ღრძილებთან დაკავშირებული პრობლემები ჰიპერტროფული გინგივიტისა და პარადონტიტის სახით. სხვანაირად დიაბეტთან დაკავშირებულ პირის ღრუს პრობლემებს წარმოადგენს კბილის კარიესი, პირის ღრუს კანდიდოზი და გლოსოდინია. ზოგ ადამიანს პირში აღენიშნება აცეტონის გემო, ზოგიერთს კი ქსეროსტომია [1].

დიაბეტის პირის ღრუში გამოვლინება შეიძლება დაიყოს ორ ჯგუფად: 1. პირის